

PROLOOG

Blaine

‘GEEF ME EEN RAADSEL OP,’ stelde Blaine voor.

‘Krijg de pest,’ zei Roland. Hij verhief zijn stem niet.

‘WÁT ZEG JE DAAR?’ Met die verbaasde uitroep kwam de stem van Grote Blaine heel dicht in de buurt van de stem van zijn onvermoe-de tweelingbroertje.

‘Ik zei, krijg de pest,’ zei Roland kalm, ‘maar als je dat niet snapt, Blaine, zal ik duidelijker zijn. Nee. Het antwoord is nee.’

Er kwam een heel lange tijd geen antwoord van Blaine, en toen hij uiteindelijk reageerde, was het niet met woorden. In plaats daarvan begonnen de wanden, de vloer en het plafond hun kleur en dichtheid weer te verliezen. In een tijdsbestek van tien seconden was het Baronie-rijtuig weer opgehouden te bestaan. Ze vlogen nu door de bergketen die ze aan de horizon hadden gezien. IJzergrijze pieken stormden met suïcidale snelheid op hen af, maakten vervolgens plaats voor steriele valleien waar reusachtige kevers rondkropen, als zeeschildpadden op het droge. Roland zag een beest dat eruitzag als een enorme slang plotseling uit de opening van een grot schieten. Het greep een van de kevers en sleurde hem terug in zijn hol. Roland had nog nooit van zijn leven zulke dieren of zo’n landschap gezien, en het gaf hem een gevoel alsof zijn huid van zijn vlees wilde kruipen. Blaine zou hen net zo goed naar een andere planeet gebracht kunnen hebben.

‘MISSCHIEN ZOU IK ONS HIER MOETEN LATEN ONTSPOREN,’ zei Blaine. Zijn stem klonk peinzend, maar onder de oppervlakte hoorde Roland een intense, pulserende woede.

‘Misschien moet je dat maar doen,’ zei de scherpschutter onverschillig.

Eddies gezicht ging waanzinnig tekeer. Hij vormde met zijn lippen de woorden: *Waar ben je mee BEZIG?* Roland negeerde hem. Hij had

zijn handen vol aan Blaine, en hij wist heel goed waar hij mee bezig was.

‘JE BENT ONBELEEFD EN ARROGANT,’ zei Blaine. ‘DAT MOGEN JOU INTERESSANTE KARAKTERTREKKEN LIJKEN, MAAR DAT ZIJN ZE WAT MIJ BETREFT NIET.’

‘O, ik kan nog veel onbeleefder zijn.’

Roland van Gilead deed zijn handen van elkaar en kwam traag over-eind. Het leek of hij nergens op stond, de benen uit elkaar, zijn rechterhand op zijn heup en zijn linkerhand op de sandelhouten kolf van zijn revolver. Hij stond zoals hij zo vaak ergens had gestaan, in de stoffige straten van een honderdtal vergeten stadjes, in een twintigtal arena’s in rotsachtige ravijnen, in talloze donkere saloons met hun geuren van bitter bier en verschaalde, gebakken maaltijden. Het was gewoon het zoveelste duel in de zoveelste lege straat. Dat was het en het was genoeg. Het was *khéf*, *ka* en *ka-tet*. Dat het duel altijd weer kwam was het centrale gegeven van zijn leven, de spel waar zijn *ka* om draaide. Dat het gevecht deze keer met woorden zou worden gestreden en niet met kogels, maakte geen verschil; het zou evengoed een strijd op leven en dood worden. De stank van moord die in de lucht hing was net zo scherp en onmiskenbaar als de stank van een opengebarsten kadaver in een moeras. Toen daalde, zoals altijd, de gevechtswuede over hem neer... en weer was hij niet langer zichzelf.

‘Ik kan je een onzinnige, leeghoofdige, zotte, arrogante machine noemen. Ik kan je een stom, onwijs schepsel noemen, wiens stem niet meer is dan het geluid van de winterwind in een holle boom.’

‘HOU OP.’

Roland ging op dezelfde kalme toon verder en negeerde Blaine volledig. ‘Jij bent wat Eddie een “technisch foefje” noemt. Als je meer was, zou ik misschien nog onbeleefder zijn.’

‘IK BEN HEEL WAT MEER DAN ALLEEN MAAR...’

‘Ik kan je bijvoorbeeld geen smerige rukker noemen, want je hebt geen pik en ook geen handen. Ik kan niet zeggen dat je walgelijker bent dan de walgelijkste bedelaar die ooit in de goten van de ellendigste straat in de schepping rondkroop, want zelfs zo’n schepsel is beter dan jij – je hebt geen knieën om op te kruipen, en zelfs als je die had, zou je je er niet op laten vallen, want je hebt geen besef van zo’n menselijke zwakte als genade. Ik kan niet zeggen dat je je moeder naait, want je hebt er geen gehad.’

Roland zweeg even om adem te halen. Zijn drie metgezellen hielden de hunne in. Overal om hen heen hing, verstikkend, Blaine de Mono’s verbijsterde zwijgen.

‘Maar ik kan je wél een trouweloos sujet noemen, dat zijn enige kameraad zelfmoord liet plegen, een lafaard die het heerlijk vond dwazen te kwellen en onschuldigen af te slachten, een verdoemde en blèrende, mechanische kwelgeest die...’

‘IK BEVEEL JE OP TE HOUDEN, ANDERS DOOD IK JULLIE ALLEMAAL HIER TER PLEKKE!’

In Rolands ogen laaide zo’n woest blauw vuur op dat Eddie van hem terugdeinsde. Vaag hoorde hij Jake en Susannah naar adem snakken. *‘Dood als je wilt, maar beveel me niets!’* bulderde de scherpschutter. *‘Je bent de gezichten vergeten van degenen die je hebben gemaakt! Dood ons nu, of hou je mond en luister naar mij, Roland van Gilead, zoon van Steven, scherpschutter en heer van de oude landen! Ik heb niet al die kilometers afgelegd en al die jaren gereisd om naar jouw kinderachtige gezwets te luisteren! Begrijp je dat? Nu luister je naar MIJ!’*

Er volgde een ogenblik van geschokte stilte. Niemand haalde adem. Roland keek streng naar voren, zijn hoofd geheven, zijn hand op de kolf van zijn revolver.

Susannah Dean bracht een hand naar haar mond en voelde even aan de flauwe glimlach daar, zoals een vrouw aan een vreemd, nieuw kledingstuk – een hoed, misschien – zou kunnen voelen om zich ervan te overtuigen dat het nog recht zit. Ze was bang dat dit het eind van haar leven betekende, maar het gevoel dat op dat moment haar hart beheerste was niet angst maar trots. Ze keek even naar links en zag Eddie met een verbaasde grijns naar Roland kijken. De uitdrukking op Jakes gezicht was nog eenvoudiger: pure aanbidding.

‘Laat het hem maar horen!’ fluisterde Jake. ‘Peper het hem maar in! Goed zo!’

‘Je kunt maar beter naar hem luisteren,’ beaamde Eddie. ‘Het kan hem echt allemaal geen reet schelen, Blaine. Ze noemden hem niet voor niets De Dolle Hond van Gilead.’

Na een zeer langgerekt moment van stilte vroeg Blaine: ‘NOEMDEN ZE JE ZO, ROLAND, ZOON VAN STEVEN?’

‘Dat zou kunnen,’ antwoordde Roland, die kalm in het niets boven de steriele uitlopers van het gebergte stond.

‘WAT HEB IK AAN JULLIE ALS JULLIE ME GEEN RAADSELS WILLEN OPGEVEN?’ vroeg Blaine. Nu klonk hij als een mopperig, pruilend kind dat te lang heeft mogen opblijven.

‘Dat heb ik niet gezegd,’ zei Roland.

‘O NEE?’ Blaine klonk verwonderd. ‘IK BEGRIJP HET NIET, TOCH WIJST DE ANALYSE VAN DE STEMADRIJK OP EEN RATIONELE CONVERSATIE. LEG ALSJEBLIEFT UIT.’

‘Je zei dat je ze metéén wilde,’ zei de scherpschutter. ‘Dát heb ik geweigerd. Je gretigheid heeft je onbetamelijk gemaakt.’

‘IK BEGRIJP HET NIET.’

‘Het heeft je onbeleefd gemaakt. Begrijp je dát?’

Er volgde een lang, peinzend zwijgen. Eeuwen waren voorbijgegaan sinds de computer voor het laatst met een andere menselijke houding dan onwetendheid, verwaarlozing en bijgelovige onderdanigheid te maken had gehad. In geen eeuwigheid had hij zoiets als simpele menselijke moed meegemaakt. Ten slotte zei hij: ‘ALS WAT IK HEB GEZEGD JE ALS ONBELEEFD HEEFT GETROFFEN, DAN BIED IK MIJN VERONTSCHULDIGINGEN AAN.’

‘Aanvaard, Blaine. Maar er is een groter probleem.’

‘LEG UIT.’

‘Sluit het rijtuig weer, dan zal ik dat doen.’ Roland ging zitten alsof verdere discussie – en het idee van een onmiddellijke dood – nu ondenkbaar was.

Blaine deed wat hem was gevraagd. De wanden vulden zich met kleur en het nachtmerrieachtige landschap onder hen werd weer aan het oog onttrokken. De punt op de routekaart knipperde nu dicht bij de stip die Candleton aangaf.

‘Goed,’ zei Roland. ‘Onbeleefdheid is te vergeven, Blaine, dat is me in mijn jeugd geleerd. Maar men heeft mij ook geleerd dat domheid onvergeeflijk is.’

‘WAARIN BEN IK DOM GEWEEST, ROLAND VAN GILEAD?’ Blaines stem was zacht en onheilspellend. Susannah dacht ineens aan een kat die ineengedoken voor een muizenhol zat, met heen en weer zwiepende staart en fonkelende groene ogen.

‘Wij hebben iets wat jij wilt hebben,’ zei Roland, ‘maar de enige beloning die je biedt als we het je geven is de dood. Dat is héél dom.’ Er volgde een heel lange stilte waarin Blaine over Rolands woorden nadacht. Toen zei hij: ‘WAT JE ZEGT, IS WAAR, ROLAND VAN GILEAD, MAAR DE KWALITEIT VAN JULLIE RAADSELS IS NIET BEWEZEN. IK GA JULLIE NIET JE LEVEN SCHENKEN VOOR SLECHTE RAADSELS.’

Roland knikte. ‘Dat begrijp ik, Blaine. Luister nu en luister goed. Ik heb dit gedeeltelijk al aan mijn vrienden verteld. Toen ik nog een kleine jongen was in de Baronie Gilead, waren er ieder jaar zeven feestdagen: Winter, Open Aarde, Zaaïen, Midzomer, Gewas, Oogst en Jaareinde. Het raadseltoernooi was een belangrijk onderdeel van iedere feestdag, maar het was het belangrijkste evenement van het Feest van de Open Aarde en dat van het Gewas, want de raadsels die werden opgegeven werden geacht een goede of slechte oogst te voorstellen.’

‘DAT IS BIJGELOOF ZONDER OOK MAAR ENIGE FEITELIJKE GROND,’ zei Blaine. ‘IK VIND DAT ERGERLIJK EN VERONTRUSTEND.’

‘Natuurlijk is het bijgeloof,’ erkende Roland, ‘maar het zou je wel eens kunnen verbazen hoe goed de raadsels de oogst voorzagen. Los dit bijvoorbeeld eens voor me op, Blaine: Wat is het verschil tussen een tuinman en een kindermisje?’

‘DAT IS HEEL OUD EN NIET ERG INTERESSANT,’ zei Blaine, maar toch klonk hij blij dat hij wat op te lossen had. ‘DE EEN ZAL JE BOMEN ZAAIEN, DE ANDER ZAL JE ZONEN BAAIEN. EEN RAADSEL GEBASEERD OP FONETISCHE TOEVALLIGHEID. EEN ANDER VAN DIT SOORT, EEN RAADSEL DAT WORDT VERTELD OP HET NIVEAU WAAR OOK DE BARONIE NEW YORK ONDER VALT, GAAT ALS VOLGT: WAT IS HET VERSCHIL TUSSEN EEN DODE EN EEN TOERIST?’

Jake liet zich horen. ‘Dat weet ik. Een dode staat op wanneer hij verrijst, een toerist blijft zitten wanneer hij v er reist.’

‘JA,’ beaamde Blaine. ‘EEN HEEL DOM RAADSEL. ALLEEN ALS EZELSBRUGGETJE TE GEBRUIKEN.’

‘Blaine, voor één keer ben ik het met je eens, ouwe jongen,’ zei Eddie.

‘IK BEN JE OUWE JONGEN NIET, EDDIE VAN NEW YORK.’

‘Allemachtig. Lik m’n reet en ga naar de hemel.’

‘ER IS GEEN HEMEL.’

Daar had Eddie niet van terug.

‘IK ZOU GRAAG MEER HOREN OVER DE RAADSELTOERNOOIEN OP DE FEESTDAGEN IN GILEAD, ROLAND, ZOON VAN STEVEN.’

‘Op het middaguur van Open Aarde en Gewas verzamelden zich altijd tussen de zestien en dertig raadselaars in de Zaal der Grootvaders, die voor de gelegenheid werd opengesteld. Dat waren de enige dagen in het jaar waarop het gewone volk – kooplieden, boeren, veehouders en zo – in de Zaal der Grootvaders mocht komen, en op zo’n dag kwamen ze allemaal toegestroomd.’

De blik van de scherpschutter was afwezig en dromerig; het was de uitdrukking die Jake op zijn gezicht had gezien in dat nevelige andere leven, toen Roland hem had verteld hoe hij en twee van zijn vrienden, Cuthbert en Jamie, ooit eens stiekem naar het balkon van diezelfde Zaal waren gegaan om naar een soort vrijersritueel te kijken. Toen Roland hem over die keer vertelde, waren Roland en Jake aan hun klim over de bergen bezig, vlak achter Walter aan.

Marten zat naast mijn moeder en vader, had Roland gezegd. Zelfs van z o hoog herkende ik ze – en één keer danste zij met Marten, langzaam en draaiend, en de anderen maakten de vloer voor hen vrij en klapten toen het afgelopen was. Maar de scherpschutters klapten niet...

Jake keek nieuwsgierig naar Roland en vroeg zich opnieuw af waar die vreemde, afstandelijke man vandaan gekomen was... en waarom.

‘Er werd een groot vat in het midden van de zaal gezet,’ ging Roland verder, ‘en iedere raadselaar gooide daar een handvol bastrolletjes in met raadsels erop. Vele waren oud, raadsels die ze van de ouderen hadden – soms zelfs uit boeken – maar er waren ook veel nieuwe... voor de gelegenheid verzonnen. Drie scheidsrechters, een van hen altijd een scherpschutter, beoordeelden deze als ze hardop werden voorgelezen, en ze werden alleen geaccepteerd als de scheidsrechters ze eerlijk vonden.’

‘JA, RAADSELS MOETEN EERLIJK ZIJN,’ beaamde Blaine.

‘En dan vielen ze op de raadsels aan,’ zei de scherpschutter. Een vage glimlach beroerde zijn mondhoeken bij de gedachte aan die tijd, een tijd waarin hij zo oud was geweest als die jongen met zijn blauwe plekken, die tegenover hem zat met een brabbeldas op zijn schoot. ‘Uren achtereen waren ze met hun raadsels bezig. Er werd een rij gevormd door het midden van de Zaal der Grootvaders. Je positie in die rij werd bepaald door het trekken van lootjes, en aangezien het veel beter was om aan het eind van de rij te staan dan aan het begin, hoopte iedereen op een hoog nummer, hoewel de winnaar minstens één raadsel correct moest beantwoorden.’

‘NATUURLIJK.’

‘Iedere man of vrouw – want sommige van de beste raadselaars van Gilead waren vrouwen – ging naar het vat, trok een raadsel, en als het raadsel nog niet beantwoord was wanneer het zand in een drieminutenglas was weggelopen, moest die deelnemer de rij verlaten.’

‘EN WERD HETZELFDE RAADSEL AAN DE VOLGENDE IN DE RIJ GEVRAAGD?’

‘Ja.’

‘DUS DE VOLGENDE HAD EXTRA TIJD OM NA TE DENKEN.’

‘Ja.’

‘JUUST. DAT KLINKT HEEL GAAF.’

Roland fronste zijn wenkbrauwen. ‘Gaaf?’

‘Hij bedoelt dat het leuk klinkt,’ zei Susannah zachtjes.

Roland haalde zijn schouders op. ‘Ja, ik denk dat het voor de toeschouwers wel leuk was, maar de deelnemers namen het heel serieus, en als het toernooi voorbij was en de prijs was uitgereikt, braken er vaak ruzies en vuistgevechten uit.’

‘WAT WAS DAT VOOR PRIJS, ROLAND, ZOON VAN STEVEN?’

‘De grootste gans in de Baronie. En jaar na jaar ging mijn leermeester, Cort, met die eer strijken.’

‘WAS HIJ MAAR HIER,’ zei Blaine eerbiedig. ‘HIJ MOET EEN GROOT RAADSELAAR ZIJN GEWEEST.’

‘Dat was hij inderdaad,’ zei Roland. ‘Ben je klaar voor mijn voorstel, Blaine?’

‘NATUURLIJK. IK ZAL MET GROTE BELANGSTELLING LUISTEREN, ROLAND VAN GILEAD.’

‘Laten de komende uren onze feestdag zijn. Jij zult ons geen raadsels opgeven, want je wilt nieuwe raadsels horen, niet een paar van die miljoenen vertellen die je al moet kennen...’

‘KLOPT.’

‘En we zouden de meeste toch niet kunnen oplossen,’ ging Roland verder. ‘Ik ben ervan overtuigd dat je raadsels kent die zelfs Cort met de mond vol tanden zouden hebben doen staan als ze uit het vat waren getrokken.’ Hij was daar helemaal niet van overtuigd, maar de tijd voor de vuist was geweest. Nu was het moment van de uitgestoken hand aangebroken.

‘NATUURLIJK,’ beaamde Blaine.

‘Ik stel voor dat, in plaats van een gans, ons leven de prijs zal zijn,’ zei Roland. ‘We zullen je tijdens de reis raadsels opgeven, Blaine. Als je, wanneer we in Topeka aankomen, al onze raadsels hebt opgelost, mag je je oorspronkelijke plan uitvoeren en ons van kant maken. Dat is jóúw gans. Maar als wíj jóú met de mond vol tanden laten staan, Blaine – als er een raadsel is, hetzij in Jakes boek, hetzij in het hoofd van een van ons, dat je niet kent en niet kunt oplossen – moet je ons naar Topeka brengen en ons laten gaan om onze speurtocht voort te zetten. Dat is ónze gans.’

Stilte.

‘Heb je dat begrepen?’

‘JA.’

‘Ga je akkoord?’

Een lange stilte van Blaine de Mono. Eddie zat star met zijn arm om Susannah heen geslagen en keek naar het plafond van het Baronierijtuig. Susannahs linkerhand ging snel even over haar buik, en ze dacht aan het geheim dat daar misschien groeide. Jake streefde zacht Oys vacht; hij vermeed de bloederige klitten waar de brabbelaar was gestoken. Ze wachtten terwijl Blaine – de echte Blaine, die nu ver achter hen zijn quasi-leven leidde onder een stad waar alle bewoners door zijn hand waren gedood – Rolands voorstel overwoog.

‘JA,’ zei Blaine uiteindelijk. ‘AKKOORD. ALS IK ALLE RAADSELS OPLOS DIE JULLIE ME OPGEVEN, NEEM IK JULLIE MET ME MEE NAAR WAAR HET PAD EINDIGT OP DE OPEN PLEK. ALS EEN VAN JULLIE EEN RAADSEL OPGEEFT DAT IK NIET KAN OPLOSSEN, SPAAR IK JULLIE LEVEN EN

ZET IK JULLIE IN TOPEKA AF, VANWAAR JULLIE DE SPEURTOCHT NAAR DE DONKERE TOREN KUNNEN VOORTZETTEN, ALS JULLIE DAT WILLEN. HEB IK DE VOORWAARDEN EN BEPERKINGEN VAN JE VOORSTEL GOED BEGREPEN, ROLAND, ZOON VAN STEVEN?’

‘Ja.’

‘GOED, ROLAND VAN GILEAD.

GOED, EDDIE VAN NEW YORK.

GOED, SUSANNAH VAN NEW YORK.

GOED, JAKE VAN NEW YORK.

GOED, OY VAN MIDDEN-WERELD.’

Oy keek even op toen hij zijn naam hoorde.

‘JULLIE ZIJN EEN *KA-TET*: ÉÉN GEVORMD DOOR VELEN. OOK IK BEN DAT. WE MOETEN NU VASTSTELLEN WIENS *KA-TET* HET STERKST IS.’

Er volgde een korte stilte die slechts verbroken werd door het regelmatige, harde gedreun van de slo-transturbines, die hen over het verloren rijk droegen, hen verder brachten over het Pad van de Straal, naar Topeka, waar Midden-Wereld eindigde en Eind-Wereld begon.

‘NOU,’ klonk de stem van Blaine. ‘WERP JULLIE NETTEN UIT, ZWERVERS! BESTOOK ME MET JULLIE VRAGEN EN LAAT HET TOERNOOI BEGINNEN.’